

ЗМІСТ

I. Страшне весілля	3
II. Ой битим шляхом ординським, ой диким полем килиїмським... ..	15
III. В області татарських аулів	32
IV. У Криму	36
V. У школі невольниць у страшнім городі Кафі	51
VI. У невідому будучність	64
VII. У Царгороді на авретбазарі.....	78
VIII. Служниця в султанській палаті	93
IX. І зачалася боротьба невольниці з паном трьох частин світу	109
X. У парку Ільдіз-кіюску	126
XI. Перша подорож на прощу Роксоляни	143
XII. “І два весілля, а одного мужа...”	166
XIII. Уродини первородного сина Роксоляни	195

XIV. “...А червона кровця на рученьках твоїх...”	207
XV. Султанка Місафір	228
XVI. Бог всемогучий	252
XVII. Джігад	286
XVIII. Гаддж Роксоляни	324
<i>Примітки і пояснення</i>	355

I

СТРАШНЕ ВЕСІЛЛЯ

Не знаєш ранком, що буде вечерком.

Народна приповідка

I

Було то в гарячий літній вечір 1518 р.

Золота велика зізда дня помалу заходила в найбільший став Поділля, що в блискучім озері світла лагідно шелестів м'якими хвилями води. Вона мов цариця лагодилася до сну на своїм м'яким пурпуровім ложі. За ставом видніли темні окопи й білі стіни Рогатина та спокійна лента тихої річки Липи.

В такий час із-за синьої смуги лісу показалися чотири вози на порожнім шляху, що провадив зі Львова до Рогатина. На них їхали весільні гості. То старий Дропан, львівський купець, їхав з сім'єю в Рогатин женити свого одинака Стефана з дочкою о. Луки Лісовського — пароха при церкві св. Духа, на передмісті Рогатина.

Молодий Стефан Дропан, що вже від двох літ любився в Настуні Лісовській, не пам'ятався з весільної радості. Він більшу частину дороги йшов попри вози, хоч з нього сміялися, що й так скорше не буде на місці.

— Не спішися, бо й так не знати ранком, що буде вечерком, — говорив йому батько, що вже переняв цю улюблену приповідку від свого свата, батька Настуні, який часом приїздив до свого брата, що був священиком при церкві св. Юра у Львові. Але Стефан то випереджував вози, то оставав позаду, щоби свобідніше віддаватися своїм мріям про щастя. І не бачив і не чув нічого, прич своєї дівчини коло себе, хоч її не було тут. Не бачив ні синявої шати шалвій, ні смілок у тінистих місцях лісів, які переїздили, не бачив золотистої імли беріз, ні пахучої м'яти, ні гнучкого ломиносу, ні яглиці, ні жовто-червоної дівини, ні холодку, ні копитника-стародуба, хоч ішов по них.

— Йому тепер цвіте папороть... — говорили про нього весільні гості, прихильно сміючись.

А в його серці цвіла й пахла любов.

Він раз у раз згадував, як вона починалася і як перший раз побачив Настуню на подвір'ї церкви св. Юра у Львові. Відтоді життя було для нього одною смугою світла, запаху й музики. І боротьби. Батько не дуже був за цим, щоб він женився з попадянюкою. Мав для нього на приміті багату дочку свого спільника в торгівлі. А й сім'я Настуні, яка належала до старих священичих родів, дивилася нерадо на її подружжя з сином "крамаря". Подобалося їй його багатство. Відпихало те, що він "крамар". Але, кінець кінців, якось погодилися.

Як же далеко було молодому Стефанові до міста, що вже видніло перед ним, і до невеличкого дому на березі тихої Липи біля церковці св. Духа.

II

А там ждали на них, бо все було приготоване до весілля. Весільні гості з'їхалися вже, й гамірно було від молоді і старших.